

นิคมคณะ นิคมทหาร

ปกคณเส ปกคทหาร

สถาปนา พุทธศักราช ๒๔๙๓

สยามรัฐ

ปีที่ ๕๐

ฉบับที่ ๑๓๔๕๒

วันจันทร์ที่ ๒๐ พฤศจิกายน พ.ศ. ๒๕๓๒

อาหารสัตว์ขาดแคลน :

ปัญหาใหญ่ของวงการเลี้ยงสัตว์วันนี้

ฝ่ายวิชาการ ธนาคารกสิกรไทย

นับตั้งแต่ปี 2529-2530 ซึ่งเป็นปีทอง
ของธุรกิจการเลี้ยงสัตว์เป็นต้นมา ความต้อง
การในการบริโภคผลิตภัณฑ์ปศุสัตว์ขยายตัว
อย่างมาก ทั้งจากจำนวนประชากรที่เพิ่มขึ้น
ภาวะเศรษฐกิจที่มีอัตราการเจริญเติบโตสูงทำ
ให้กำลังซื้อของประชากรในประเทศเพิ่มขึ้น
ด้วย กอปรกับปัจจัยเกื้อหนุนต่อเนื่องจากปี
ทองที่ขั้วที่ทำให้การบริโภคผลิตภัณฑ์จาก
สัตว์ในประเทศขยายตัวไม่ต่ำกว่าร้อยละ 15

นอกจากนี้ด้านการส่งออกไปจำหน่ายยังตลาดต่าง
ประเทศก็ขยายตัวเป็นอย่างมากด้วยเช่นกัน กล่าวคือ ตั้งแต่ปี
2530 เป็นต้นมา อัตราการขยายตัวของผลผลิตสัตว์
จากสัตว์อยู่ในเกณฑ์สูงกว่าร้อยละ 25 โดยเฉพาะอย่างยิ่งในปี 2531
มูลค่าการส่งออกสูงถึง 15,418 ล้านบาท อัตราการขยายตัวสูงถึง
ร้อยละ 40 เมื่อเป็นเช่นนี้จึงกระตุ้นให้ธุรกิจการเลี้ยงสัตว์
ในประเทศเกิดการขยายตัวอย่างรวดเร็วไม่ว่าจะเป็นไก่เนื้อ
ไก่ไข่ สุกร กุ้ง โคเนื้อและโคนม ขณะเดียวกันนักลงทุนได้
หันมาให้ความสนใจที่จะเข้ามาลงทุนเพื่อประกอบกิจการทั้ง
ในธุรกิจการเลี้ยงสัตว์และอุตสาหกรรมแปรรูปมากขึ้น
พบว่าในปี 2532 มูลค่าการส่งออกจะสูงถึง 19,300 ล้านบาท
อย่างไรก็ตามปัญหาใหญ่ของวงการธุรกิจการเลี้ยงสัตว์ใน
ปัจจุบันคือ ปัญหาการขาดแคลนอาหารสัตว์ เนื่องจากอาหาร
สัตว์เป็นปัจจัยการผลิตที่มีมูลค่าสูงถึงประมาณร้อยละ 60-80
ของต้นทุนการเลี้ยงสัตว์ ดังนั้นจึงส่งผลกระทบต่อ
กำไรหรือขาดทุนของเจ้าของกิจการและเชื่อมโยงต่อเนื่อง
ถึงปริมาณการผลิต การตลาด ตลอดจนราคาของผลิตภัณฑ์
จากสัตว์ นอกจากนี้ ยังมีผลทำให้การส่งออกไปจำหน่าย
ต่างประเทศขยายตัวในอัตราลดลง จึงไม่ได้นำ ภาวะการ
ขาดแคลนอาหารสัตว์เป็นปัญหาใหญ่ที่ทั้งรัฐบาลและเอกชน
ควรหันมาให้ความสนใจและแก้ไขให้ตรงจุด โดยมุ่งแก้ไข
ที่สาเหตุเพื่อลดระยะเวลาการแก้ปัญหาเฉพาะหน้า
ดังเช่นที่เป็นอยู่ในขณะนี้

วัตถุดิบอาหารสัตว์ที่ขาดแคลน

อุตสาหกรรมการผลิตอาหารสัตว์สามารถแบ่งออก
ได้เป็น 2 ประเภท ตามลักษณะของผลิตภัณฑ์ คือ อาหาร
สัตว์เดี่ยวหรือวัตถุดิบอาหารสัตว์ ได้แก่ ปลาป่น กากถั่วเหลือง
รำข้าว ข้าวโพด รำ และอาหารสัตว์ผสมซึ่งมีทั้งการผลิต
ในรูปหัวอาหารที่จะต้องนำไปผสมกับวัตถุดิบก่อนนำไป
เลี้ยงสัตว์ และเป็นในรูปหัวอาหารสำเร็จรูปชนิดผงหรือชนิด
เม็ดที่พร้อมจะนำไปเลี้ยงสัตว์ได้ทันที

ในอดีตที่ผ่านมา ปัญหาการขาดแคลนอาหารสัตว์ที่
เกิดขึ้นส่วนใหญ่จะเป็นประเภทโปรตีน โดยเฉพาะอย่างยิ่ง
กากถั่วเหลืองและปลาป่น ซึ่งราคาจะเป็นเท่าใดนั้นมักจะ
อิงอยู่กับนโยบายของรัฐบาล กล่าวคือ ในแต่ละปีรัฐบาลจะ
เรียกประชุมหน่วยงานที่เกี่ยวข้องและภาคเอกชนเพื่อกำหนด
สัดส่วนการนำเข้ากากถั่วเหลือง โดยพิจารณาจากปริมาณ
การผลิตภายในประเทศเป็นเกณฑ์ ส่วนปลาป่นจะพิจารณา
ให้มีการนำเข้าได้เป็นกรณีพิเศษในช่วงที่เกิดภาวะการขาด
แคลน แต่ปัจจุบันนอกจากปัญหาการขาดแคลนอาหารประเภท
โปรตีนแล้ว วงการเลี้ยงสัตว์ก็ยังคงเผชิญกับปัญหาวัตถุดิบ
อาหารสัตว์ประเภทแป้งมีปริมาณไม่เพียงพอกับความต้อง
การโดยเฉพาะอย่างยิ่งข้าวโพดเลี้ยงสัตว์ ดังจะพิจารณาเห็น
ได้อย่างชัดเจนในปี 2532 นี้ ทั้งนี้เนื่องจากการขยายตัวด้าน
การผลิตไม่ทันกับปริมาณความต้องการ ที่มีแนวโน้มเพิ่มขึ้น
นอกจากนี้ วงการค้าต่างประเทศแนวภาวะการขาดแคลน
ข้าวโพดนี้ก็จะส่งผลกระทบต่อเนื้อไปจนถึงหน้าอีกด้วย
ซึ่งการขาดแคลนวัตถุดิบอาหารสัตว์นี้มีผลเชื่อมโยงให้เกิด
ความขาดแคลนอาหารสัตว์ผสมด้วย

**ปัญหาการขาดแคลนอาหารสัตว์ : เรือวิ่ง
และทวีความรุนแรงขึ้นทุกขณะ**

ลักษณะของปัญหาการขาดแคลนวัตถุดิบอาหารสัตว์
จะแตกต่างกันไปในแต่ละชนิดของวัตถุดิบ ซึ่งพอจะกล่าว
ถึงได้ดังนี้

1. กากถั่วเหลือง เป็นอาหารเสริมโปรตีนที่มี
ความสำคัญและจำเป็นอย่างยิ่งสำหรับการเลี้ยงสัตว์และใน
อดีตที่ผ่านมา กากถั่วเหลืองที่ใช้ในอุตสาหกรรมการเลี้ยง
สัตว์ต้องนำเข้าจากต่างประเทศ เนื่องจากปริมาณการ
ผลิตในประเทศยังมีไม่เพียงพอต่อความต้องการ แต่หลังจาก
ปี 2527 รัฐบาลมีนโยบายส่งเสริมการผลิตถั่วเหลือง
และคุ้มครองอุตสาหกรรมสกัดน้ำมันพืชในประเทศที่ใช้ถั่ว
เหลืองเป็นวัตถุดิบ โดยกำหนดเงื่อนไขว่าผู้นำเข้ากากถั่ว
เหลืองจะต้องซื้อกากถั่วเหลืองที่ผลิตในประเทศเป็นอัตรา
ส่วนตามที่กำหนด ซึ่งอัตราส่วนนี้คำนวณจากปริมาณผลผลิต
ถั่วเหลืองภายในประเทศ อย่างไรก็ตาม มาตราการดังกล่าว
นี้ก็ยังไม่ได้ช่วยให้มีปริมาณการผลิตกากถั่วเหลืองที่เพียงพอ
กับความต้องการของอุตสาหกรรมเลี้ยงสัตว์ ทั้งนี้เพราะ
สามารถผลิตได้แค่ครึ่งหนึ่งของความต้องการใช้เท่านั้น

ปัญหาการขาดแคลนกากถั่วเหลืองได้ทวีความรุนแรง
ขึ้นจากเดิมที่เลขขาดแคลนเพียงปีละประมาณ 4-5 พันตัน
กลายมาเป็นปริมาณ 2-4 แสนตันในปัจจุบัน สำนักงาน
เศรษฐกิจการเกษตรประมาณว่าในปีเพาะปลูก 2532/33
ประเทศไทยจะสามารถผลิตถั่วเหลืองได้ปริมาณ 5.73 แสน
ตัน ในจำนวนนี้เป็นถั่วเหลืองที่ใช้เป็นวัตถุดิบป้อนโรงงาน
สกัดน้ำมันจำนวน 4.50 แสนตัน ซึ่งจะได้ออกถั่วเหลือง
3.48 แสนตัน ขณะเดียวกันโรงงานอาหารสัตว์และผู้เลี้ยง
สัตว์มีความต้องการกากถั่วเหลืองรวมทั้งสิ้นประมาณ 5.07
แสนตัน จึงกล่าวว่าจะเกิดภาวะขาดแคลนกากถั่วเหลือง และ
จำต้องพึ่งพาการนำเข้าจากต่างประเทศในปริมาณสูงถึง
ประมาณ 2 แสนตัน

นอกจากนี้ นโยบายการควบคุมการนำเข้ากากถั่วเหลือง
โดยการกำหนดสัดส่วนจากปริมาณผลผลิตถั่วเหลืองภายใน
ประเทศนี้มีจุดอ่อนอยู่อย่างมากคือ การคาดการณ์ผลผลิตถั่ว
เหลือง ตลอดจนปริมาณถั่วเหลืองที่ใช้เป็นวัตถุดิบป้อน
โรงงานสกัดในแต่ละปีจะต้องใกล้เคียงกับสภาพความเป็น
จริงมากที่สุด เพราะถ้าหากเกิดผิดพลาดขึ้นแล้ว จะส่งผล
เสียหายต่ออุตสาหกรรมการเลี้ยงสัตว์เป็นอย่างมากดังเช่น
เหตุการณ์ที่เกิดขึ้นในปี 2531/32 ซึ่งการคาดการณ์

ผลผลิตสูงเกินไป ทำให้การคำนวณสัดส่วนการนำเข้าผิด
พลาดและเกิดภาวะขาดแคลนเมล็ดถั่วเหลืองและกากถั่วเหลือง
จนต้องมีการเรียกร้องหรืออนุญาตนำเข้าเป็นกรณีพิเศษใน
ระยะต่อมา

2. ปลาป่น เนื่องจากปลาป่นมีราคาจะมีในบาง
ชนิดที่จำเป็นต่อการเจริญเติบโตของสัตว์เลี้ยง และกรด
ชนิดนี้ไม่สามารถหาได้จากภาคพืชน้ำจืดที่ใช้เป็นวัตถุดิบ
อาหารสัตว์เพื่อทดแทนปลาป่นได้อย่างสมบูรณ์ ดังนั้น
ปลาป่นจึงควรเป็นวัตถุดิบสำคัญในสูตรผสมอาหารสัตว์
อย่างไรก็ตามปลาป่นที่ผลิตได้ในประเทศส่วนมากจะเป็น
ปลาป่นคุณภาพต่ำที่มีโปรตีนร้อยละ 50 สำหรับปลาป่น
คุณภาพดีหรือปลาป่นที่มีโปรตีนสูงกว่าร้อยละ 60 ผลิตได้
เพียงร้อยละ 10 ของผลผลิตปลาป่นทั้งหมด ดังนั้นปลาป่น
ที่มีโปรตีนสูงซึ่งจะนำไปใช้ในการเลี้ยงกุ้ง ไก่พันธุ์ และสุกร
พันธุ์ไม่เพียงพอกับความต้องการจนในปีนี้ต้องขออนุมัตินำ
เข้าเป็นกรณีพิเศษจำนวน 10,000 ตัน ในขณะที่เดือนกัน
ปริมาณสต็อกปลาป่นคุณภาพต่ำของโรงงานปลาป่นฉบับ
อยู่ในอัตราสูงถึงขั้นในปี 2532 นี้ก็คือปลาป่นในประเทศ
อยู่ในเกณฑ์สูงถึง 15,000 ตัน เนื่องจากโรงงานอาหารสัตว์
ไม่รับซื้อหรือรับซื้อค่อนข้างน้อย

ปัญหาที่ชาวอเมริการขาดแคลนปลาดิบอีกประการหนึ่งคือ การที่เรือประมงอวนลากหยุดออกทำการประมงตั้งแต่กลางเดือนตุลาคมประมาณ 1,200 ลำ หรือร้อยละ 80 ของจำนวนเรืออวนลากที่มีอยู่ทั้งหมด เนื่องจากประสบกับปัญหาการเดินเรือเข้าออกอ่าวไทย อันเป็นผลมาจากการประกาศเขตเศรษฐกิจจำเพาะ 200 ไมล์ทะเลของประเทศไทยเพื่อนับเป็นเรือ เวียดนามและมาเลเซีย ซึ่งเรือประมงอวนลากเหล่านี้เป็นแหล่งนำปลาเปิดมาขายให้กับโรงงานปลาดิบ จึงทำให้ต้นทุนวัตถุดิบอาหารสัตว์ในส่วนของปลาดิบ ซึ่งมีสัดส่วนร้อยละ 10-20 ของต้นทุนอาหารสัตว์ทั้งหมดมีแนวโน้มสูงขึ้น

ในอดีตที่ผ่านมาตลาดข้าวโพดที่สำคัญส่วนใหญ่เป็นตลาดต่างประเทศ แต่ปัจจุบัน อุตสาหกรรมเลี้ยงสัตว์ภายในประเทศกำลังขยายตัวเพิ่มมากขึ้น ตลาดภายในประเทศจึงทวีความสำคัญมากขึ้นเป็นลำดับ

3. ข้าวโพด นับเป็นอาหารสัตว์ประเภทหนึ่งที่มีความสำคัญมากขึ้นเรื่อยๆ โดยมีสาร CAROTENE ที่จะทำให้อินทรีย์สังเคราะห์แสงและมีวิตามินเอในเนื้อสัตว์ที่เลี้ยงไว้รับประทานในอดีตที่ผ่านมาตลาดข้าวโพดที่สำคัญส่วนใหญ่เป็นตลาดต่างประเทศ แต่ปัจจุบัน อุตสาหกรรมเลี้ยงสัตว์ภายในประเทศกำลังขยายตัวเพิ่มมากขึ้น ตลาดภายในประเทศจึงทวีความสำคัญมากขึ้นเป็นลำดับ กล่าวคือ ปริมาณความต้องการข้าวโพดเพื่อนำไปใช้อุตสาหกรรมเลี้ยงสัตว์เพิ่มสูงขึ้นเป็นปีละ 2-2.3 ล้านตัน จากเดิมที่เคยมีความต้องการใช้เพียงปีละ 1.7-1.8 ล้านตัน และประมาณกันว่าในอีก 5 ปีข้างหน้าความต้องการข้าวโพดเพื่ออุตสาหกรรมเลี้ยงสัตว์จะเพิ่มขึ้นเป็นปีละ 4 ล้านตัน

ภาวะการขาดแคลนข้าวโพดเลี้ยงสัตว์ปรากฏให้เห็นอย่างชัดเจนในระยะต้นปี 2532 ซึ่งราคาข้าวโพดพุ่งสูงขึ้นเป็นประวัติการณ์ สำหรับในปีเพาะปลูก 2532/33 ประมาณการเบื้องต้นว่า ผลผลิตข้าวโพดจะมีประมาณ 4.44 ล้านตัน ซึ่งต่ำกว่าเป้าหมายการผลิตตามที่สำนักงานเศรษฐกิจเกษตรศาสตร์ได้ 5.17 ล้านตัน อย่างไรก็ตาม จากการประเมินผลสำรวจข้าวโพดครั้งล่าสุด ปรากฏว่า ปริมาณผลผลิตข้าวโพดในปีนี้มีเพียง 4 ล้านตันเท่านั้น เป็นผลมาจากพื้นที่และปลูกข้าวโพดที่สำคัญหลายแห่ง อาทิ นครราชสีมา ลพบุรี ประสบกับความแห้งแล้ง อีกทั้งเผชิญกับปัญหาฝนตกหนักในช่วงการเก็บเกี่ยว ทำให้คาดการณ์ได้ว่าปัญหาการขาดแคลนข้าวโพดในช่วงครึ่งหลังของปีนี้และต้นปีหน้าจะทวีความรุนแรงกว่าในระยะที่ผ่านมา เนื่องจากทั้งผู้ผลิตอาหารสัตว์และผู้ส่งออกต่างก็วางราคาข้าวโพดจะสูงขึ้นอีก จึงออกกว้านซื้อข้าวโพดเข้ามาเก็บไว้ในสต็อกเพิ่มขึ้น กอปรกับในปีอินโดนีเซียและฟิลิปปินส์ประสบกับความแห้งแล้งเช่นกัน จึงต้องนำข้าวโพดจากไทย ทำให้ความต้องการข้าวโพดเพื่อการส่งออกเพิ่มขึ้น ส่วนผู้เลี้ยงสัตว์ซึ่งใช้ข้าวโพดเป็นวัตถุดิบอาหารสัตว์หลักถึงร้อยละ 80 ของ

วัตถุดิบอาหารสัตว์ทั้งหมด คาดว่าปีนี้ความต้องการจะเพิ่มขึ้นตามการขยายตัวของธุรกิจการเลี้ยงสัตว์ นอกจากนี้พ่อค้าท้องถิ่นราวร้อยละ 40 เข้ามาจับบทบาทในการรับซื้อข้าวโพดเพื่อการกินภายในประเทศต่อไป

ผลกระทบที่เกิดขึ้น : มากกว่าที่คิด

ภาวะขาดแคลนวัตถุดิบอาหารสัตว์ที่สำคัญ ๆ ดังกล่าวข้างต้นก่อให้เกิดผลกระทบต่ออุตสาหกรรมการเลี้ยงสัตว์และต่อเนื่องถึงเศรษฐกิจของประเทศอย่างมาก ซึ่งพอจะประเมินได้ดังนี้

1. สูญเสียเงินตราต่างประเทศเพื่อการนำเข้าวัตถุดิบอาหารสัตว์ จากปัญหาการขาดแคลนวัตถุดิบอาหารสัตว์ทำให้ประเทศไทยต้องนำเข้าวัตถุดิบอาหารสัตว์เพิ่มขึ้นจากมูลค่า 2,224 ล้านบาทในปี 2527 เป็น

3,360 ล้านบาทในปี 2531 หรือเพิ่มขึ้นถึงร้อยละ 51 ในกรณี แยกออกเป็นกรณีนำเข้าจากพืชน้ำมัน 2,386 ล้านบาท (เพิ่มขึ้นจากปี 2527 ร้อยละ 32.5) และอาหารสัตว์อื่น ๆ เช่น ปลาดิบ 974 ล้านบาท (เพิ่มขึ้นจากปี 2527 กว่า 1 เท่าตัว)

2. ข้อจำกัดในการขยายตัวด้านการส่งออก

ผลของการขาดแคลนวัตถุดิบอาหารสัตว์ ทำให้ราคาวัตถุดิบอาหารสัตว์ปรับตัวสูงขึ้น จนกระทั่งในปัจจุบันราคาอาหารสัตว์ของไทยสูงกว่าประเทศใกล้เคียงในแถบภูมิภาคนี้ถึงร้อยละ 50 และเมื่อเทียบกับประเทศที่เป็นคู่แข่งในการส่งออกผลิตภัณฑ์จากสัตว์ เช่น สหรัฐอเมริกา สาธารณรัฐประชาชนจีน ราคาอาหารสัตว์ของไทยสูงกว่าถึงร้อยละ 40 ผลคือ ต้นทุนการผลิตสัตว์ในประเทศสูงขึ้น ทำให้ผู้เลี้ยงขยายทุนแบกรับภาวะต้นทุนไม่ไหวต้องเลิกกิจการไป นอกจากนี้ยังมีผลให้การส่งออกกระดองสัตว์เคี้ยวเอื้องสูงขึ้นไป ตัวอย่างที่เห็นได้อย่างชัดเจนคือ การส่งออกโกสลดแช่แข็งในปี 2532 ค่ากว่าเป้าหมายที่คาดการณ์ไว้ในเบื้องต้นกว่าจะส่งออกได้ 1.2 แสนตัน แต่จากภาวะการส่งออกที่ที่เป็นอยู่ในขณะนี้คาดว่า จะส่งออกได้ไม่เกิน 1 แสนตัน ทำให้มูลค่าการส่งออกลดลงเกือบ 200 ล้านบาท ทั้งนี้เนื่องจากญี่ปุ่น

ซึ่งเป็นตลาดหลักที่สำคัญได้อ้างว่าโกสลดแช่แข็งจากไทยแพงกว่าประเทศอื่น เช่น สาธารณรัฐประชาชนจีน เม็กซิโก จึงหันไปนำเข้าจากประเทศเหล่านั้นเป็นการทดแทน อย่างไรก็ตามโดยแท้จริงแล้ว ญี่ปุ่นได้เข้าไปส่งเสริมการค้าเลี้ยงโคในบราซิลเพื่อที่จะนำมาจำหน่ายในตลาดภายในและนอกประเทศ นำมาเป็นข้อต่อรองกับไทย ขณะเดียวกันทางด้านสหรัฐอเมริกา ก็เข้าไปส่งเสริมการค้าเลี้ยงโคในเม็กซิโกเพื่อส่งเข้าไปจำหน่ายแข่งขันในตลาดญี่ปุ่นกับไทย ผลคือมีการเจรจาต่อรองในเรื่องราคาให้สูงขึ้นกระทำไม่ได้มากนัก ถึงแม้ว่าต้นทุนการผลิตประเทศอยู่ในเกณฑ์สูงก็ตาม นอกจากนี้ในอนาคตมีแนวโน้มว่ามาเลเซียจะเป็นคู่แข่งที่เกะจวนในด้านการส่งออกปศุสัตว์และผลิตภัณฑ์ เนื่องจากต้นทุนการผลิต โดยเฉพาะอย่างยิ่งอาหารสัตว์ต่ำกว่าประเทศไทยมาก กล่าวคือ มาเลเซีย หันไปนำเข้าข้าวโพดจากสาธารณรัฐประชาชนจีน ออสเตรเลีย แอฟริกาใต้ และสหรัฐอเมริกา ซึ่งขายข้าวโพดราคาต่ำกว่าไทยเกือบสองเท่าเวลา สำหรับภาคผู้เลี้ยงโคมาเลเซียนำเข้าจากสหรัฐอเมริกา ราคาถูกกว่ากรมผู้เลี้ยงโคไทยเกือบครึ่งหนึ่ง ส่วนปลาดิบมาเลเซียรับซื้ออกราคาโปรตีน 65% ราคาเพียงกิโลกรัมละ 12.10-13.70 บาทเท่านั้น จึงคาดว่ามาเลเซียจะเป็นคู่แข่งสำคัญในการส่งออกสุกรมมีชีวิตและผลิตภัณฑ์สุกรที่ไทยต้องการจะเปิดตลาดที่สิงคโปร์ รวมทั้งการส่งออกโกสลดแช่แข็งไปยังภูมิภาคเอเชียด้วย

3. ผู้บริโภคในประเทศกับภาวะราคา

สูงขึ้น ได้รับผลกระทบต่อเนื่องจากการที่ราคาสัตว์ปีกเพิ่มขึ้น ได้รับผลกระทบต่อเนื่องจากการที่ราคาสัตว์ปีกเพิ่มขึ้นตามค่าใช้จ่ายหรือต้นทุนการผลิตสัตว์ที่เพิ่มขึ้น กล่าวคือ ในช่วงเดือนมกราคมถึงเดือนกันยายนของปีนี้ ราคาเนื้อไก่ได้เพิ่มขึ้นจากกิโลกรัมละ 21.88 บาท เป็นกิโลกรัมละ 24.31 บาท เมื่อสุกรเพิ่มขึ้นจากกิโลกรัมละ 30.75 บาท เป็นกิโลกรัมละ 37 บาท ไก่ไข่ และไข่เป็ดเพิ่มขึ้นจากฟองละ 1.32 และ 1.39 บาท เป็นฟองละ 1.55 และ 1.68 บาทตามลำดับ เมื่อเป็นเช่นนี้จึงอาจกล่าวได้ว่าภาวะที่ราคาสินค้าอุปโภคเหล่านี้มีแนวโน้มสูงขึ้นย่อมส่งผลกระทบต่อค่าครองชีพของประชาชนโดยถ้วนหน้า นอกจากนี้ปัญหาวัตถุดิบอาหารสัตว์ขาดแคลนยังส่งผลกระทบต่อผู้เลี้ยงไก่ไข่ จำเป็นต้องขายไก่ถึง 2 ล้านตัว ในช่วงเดือนเมษายนนี้ ทั้งนี้เพื่อเป็นการลดภาระลงผลคือ ปริมาณไข่ไก่สดจำหน่ายออกอย่างมาก ราคาจึงมีแนวโน้มสูงขึ้นและยังมีผลต่อเนื่องทำให้โรงงานผลิตไข่ไม่มีไข่ไก่ไม่เพียงพอที่จะป้อนโรงงานอย่างเต็มกำลังการผลิต และโรงงานจำเป็นต้องปรับราคาไข่ไก่ให้สูงขึ้นไปตามราคาของตลาดซึ่งสูงกว่าราคาประกันรับซื้อ ทำให้โรงงานมีต้นทุนการผลิตสูงขึ้นถึงวันละ 5 หมื่นบาท ผลในที่สุดคือ ราคาสัตว์ปีกในช่วงสูงเช่นนี้ จนต้องขอปรับราคาจำหน่ายให้กับร้านเบเกอรี่ภายในประเทศเพิ่มขึ้นอีกร้อยละ 2-3 และต้องเจรจาขอขึ้นราคาจำหน่ายให้กับลูกค้าต่างประเทศที่มีคำสั่งซื้อล่วงหน้า

4. ราคาอาหารสัตว์แพงขึ้นและมีผลกระทบข้างเคียงอื่นตามมา

นโยบายของรัฐบาลที่ผ่านมามีพยายามส่งเสริมให้เกษตรกรหันมาปลูกหญ้าอาหารสัตว์ โดยมีการประกันราคาขึ้นต่ำเพื่อเป็นแรงจูงใจ รวมทั้งกำหนดนโยบายและมาตรการต่าง ๆ เพื่อให้มีการใช้ผลผลิตในประเทศ แต่นโยบายดังกล่าวไม่ประสบความสำเร็จ เพราะนอกจากหญ้าอาหารสัตว์จะยังคงมีไม่เพียงพอกับความต้องการใช้ และเกษตรกรผู้ปลูกหญ้าก็ยังไม่ได้รับประโยชน์เท่าที่ควรแล้ว นโยบายดังกล่าวยังมีผลทำให้วัตถุดิบอาหารสัตว์มีราคาแพงขึ้น ซึ่งมีผลกระทบต่อต้นทุนการผลิตสัตว์ และยังทำให้มีสินค้าบางชนิดมากขึ้นตามความต้องการด้วย

กรณีตัวอย่างที่เห็นได้อย่างชัดเจนคือ นโยบายกักตุนหรือที่รัฐบาลมุ่งหวังจะสนับสนุนให้มีการพัฒนาการปลูกข้าวเหลืองเพื่อจะให้อาชีพเลี้ยงและผลิตสัตว์มีเพียงพอกับความต้องการภายในประเทศโดยการประกันราคาข้าวเหลือง และกำหนดสัดส่วนการนำเข้าจากข้าวเหลืองให้เป็นสัดส่วนกับผลผลิตภายในประเทศ ซึ่งนโยบายดังกล่าวนี้เริ่มใช้มาตั้งแต่ปี 2527 จนกระทั่งปัจจุบันผลผลิตข้าวเหลืองมีเพียงแค่ครึ่งหนึ่งของความต้องการเท่านั้น ผลกระทบข้างเคียงของนโยบายนี้คือ ราคากากข้าวเหลืองที่ผู้เลี้ยงสัตว์ใช้อยู่ในเกณฑ์สูงตามราคาข้าวเหลืองในประเทศ ทั้งๆ ที่ราคากากข้าวเหลืองในต่างประเทศราคาต่ำกว่าเกือบครึ่งหนึ่ง และวงการศาลว่าในปีเพาะปลูก 2532/33 จะมีผลผลิตน้ำมันข้าวเหลืองเกินความต้องการอยู่ถึง 1.18 หมื่นตัน เมื่อนโยบายของรัฐบาลยังห้ามการส่งออกน้ำมันข้าวเหลือง ส่วนของน้ำมันข้าวเหลืองที่ล้นตลาดนี้จะส่งผลกระทบต่ออุตสาหกรรมน้ำมันพืชภายในประเทศ โดยเฉพาะอย่างยิ่งจะซ้ำเติมปัญหาป่าล้มน้ำมันที่ประเทศปลายทางผลิตมากเกินไปตามความต้องการและราคาตกต่ำ

จะเห็นได้ว่า ภาวะขาดแคลนวัตถุดิบอาหารสัตว์นี้ นอกจากทำให้เกิดผลเสียหายต่อระบบเศรษฐกิจอย่างมาก ไม่ว่าจะเป็นในแง่การสูญเสียเงินตราต่างประเทศเพื่อนำเข้าวัตถุดิบอาหารสัตว์ที่สามารถผลิตได้เองภายในประเทศอย่างเพียงพอ ถ้ามีการวางแผนการผลิตที่ดี หรือการจูงจูงก็จูงการเลี้ยงสัตว์และสารส่งออกผลิตภัณฑ์จากสัตว์ให้มีอัตราการเจริญเติบโตที่จะพอตัวเอง นอกจากนี้ การที่ต้นทุนการผลิตผลิตภัณฑ์จากสัตว์สูงขึ้นทำให้ผู้บริโภคในประเทศต้องรับภาระด้านราคาสัตว์ปีกจากสัตว์มีแนวโน้มสูงขึ้น อีกทั้งยังมีส่งผลกระทบต่อ

เสียเปรียบในการแข่งขันในตลาดต่างประเทศ ดังนั้นผลกระทบต่อเนื้อของการขาดแคลนวัตถุดิบอาหารสัตว์ จึงมีใช้ปัญหาที่ควรจระมองข้ามไป

แนวทางการพัฒนาและแก้ไข้ปัญหา : จึงต้องคำนึงถึงในระยะยาว

เนื่องจากปัญหาขาดแคลนวัตถุดิบอาหารสัตว์เป็นปัญหาเรื้อรังที่ก้ำกึ่งหรือความรุนแรงมากขึ้น และเท่าที่ผ่านมาการดำเนินการแก้ไขส่วนใหญ่จะเป็นการแก้ไขปัญหาเฉพาะหน้า เพื่อให้สถานการณ์คลี่คลายในช่วงเวลาสั้น เช่น

เมื่อกากข้าวเหลืองหรือปอปลานขาดแคลนก็จะมีภาระอนุมัติให้นำเข้าเป็นกรณีพิเศษ การกำหนดสัดส่วนการนำเข้ากากข้าวเหลืองเป็นสองช่วงเพื่อจะได้มีการปรับสัดส่วนได้ตามสถานการณ์อีกครั้ง เป็นต้น ซึ่งมาตรการเหล่านี้จากกล่าวได้ว่าเป็นเพียงการบรรเทาปัญหาแต่ไม่ได้เป็นการแก้ไขที่สาเหตุ ดังนั้นภาวะการขาดแคลนวัตถุดิบจึงกลายเป็นปัญหาเรื้อรังที่มีการหยิบยื่นขึ้นมาพิจารณากันได้ทุกปี ซ้ำแล้วซ้ำเล่าไม่สิ้นสุด

การแก้ไข้ปัญหาขาดแคลนวัตถุดิบอาหารสัตว์ให้ได้ผลอย่างจริงจังในระยะยาวจะต้องดำเนินการทั้งระบบและจะต้องดำเนินการอย่างจริงจังและต่อเนื่อง ดังนี้

1. ศึกษาปริมาณความต้องการอาหารสัตว์ทั้งหมดในแต่ละปี ปัจจุบันจะมีแต่ภาคเอกชนที่ศึกษาและคาดคะเนปริมาณความต้องการอาหารสัตว์แต่ละประเภทของวัตถุดิบอาหารสัตว์แต่ละประเภทของสัตว์ แต่ก็ก็เป็นเพียงการศึกษาของเอกชนแต่ละที่แต่ละสมาคมผู้ผลิตอาหารสัตว์แห่งประเทศไทย สำหรับการศึกษารัฐบาลจะเป็นการรวบรวมตัวเลขสถิติการผลิต การนำเข้า ส่งออกและการคาดคะเนการใช้ด้วยเช่นกัน ซึ่งถ้าทั้งภาคเอกชนและรัฐบาลร่วมมือกันจัดข้อมูลให้เป็นระบบเดียวกัน ทั้งนี้เพื่อนำมากำหนดเป้าหมายการผลิตวัตถุดิบอาหารสัตว์แต่ละชนิดให้มีปริมาณเพียงพอ ทั้งนี้เพื่อการใช้ในอุตสาหกรรมอาหารสัตว์และการมีตลาดส่งออกไว้ส่วนหนึ่ง

2. การกำหนดมาตรการทางกฎหมายเพื่อตรวจสอบหรือบังคับโรงงานผู้ผลิตอาหารสัตว์ให้แจ้งปริมาณการผลิตที่แท้จริง รวมทั้งการแจ้งปริมาณวัตถุดิบอาหารสัตว์ที่เกษตรกรใช้ผสมเป็นอาหารสัตว์เอง และการค้าขายวัตถุดิบอาหารสัตว์ในท้องถิ่น ทั้งนี้เพื่อให้ข้อมูลเหล่านี้มีความสำคัญสำหรับการกำหนดเป้าหมายการผลิต การใช้ในประเทศและการส่งออก

3. การปรับปรุงข้อมูลประเมินผลสำรวจวัตถุดิบอาหารสัตว์ประเภทหญ้าพืช โดยเฉพาะอย่างยิ่งข้าวโพดและข้าวเหลือง โดยในอดีตที่ผ่านมาเมื่อผลหารประเมินผิดพลาดจะก่อให้เกิดผลเสียหายทางเศรษฐกิจ และเมื่อเกิดปัญหาแล้วจึงมีการสำรวจปริมาณอาหารสัตว์อีกครั้งหนึ่ง ซึ่งจะเห็นได้ว่าการใช้ตัวเลขประเมินผลก่อนการเก็บเกี่ยวเป็นพื้นฐานนั้นไม่ใช่ตัวเลขที่ถูกต้องมากนัก ควรจะเปลี่ยนระบบการประเมินเป็น 2 ระยะ คือ ระยะก่อนและหลังการเก็บเกี่ยว เพื่อที่ตัวเลขปริมาณผลผลิตจะถูกต้องแม่นยำยิ่งขึ้น เพื่อที่จะได้มีการประเมินสถานการณ์และเตรียมพร้อมที่จะรับมือกับเหตุการณ์ที่จะเกิดขึ้น

4. การกำหนดนโยบายหรือมาตรการใด ๆ ก็ตามที่เกี่ยวข้องกับวัตถุดิบอาหารสัตว์จะต้องคำนึงถึงผลประโยชน์ร่วมกันทั้งฝ่ายชาวไร่และเกษตรกรผู้เลี้ยงสัตว์ ไม่ควรให้ทางใดฝ่ายหนึ่งฝ่ายใดมากเกินไป เพราะจะกระทบ

ถึงผู้บริโภคนิสิต

5. แนวทางการแก้ไขปัญหากลัวเหลืองในระยะยาวที่เป็นไปได้คือ การจัดตั้งกองทุนสงเคราะห์ผู้ปลูกข้าวเหลือง โดยให้นำเข้าข้าวเหลืองขายเงินสมทบกองทุนนี้ รวมทั้งการส่งเสริมให้เอกชนปลูกข้าวเหลืองแบบครบวงจร ซึ่งปัจจุบันได้ดำเนินการไปแล้วคาดว่าในปี 2536 จะมีชาวข้าวเหลืองเพียงพอต่อความต้องการ และในเรื่องนิยามข้าวเหลืองจะต้นอลาดนั้นควรจะส่งเสริมให้มีการส่งออกใบจำหน่ายตลาดต่างประเทศ พร้อมทั้งส่งเสริมอุตสาหกรรมภายในประเทศที่ใช้น้ำมันข้าวเหลืองเป็นวัตถุดิบให้หันมาสร้างความต้องการใช้ในส่วนนี้เพิ่มมากขึ้น

6. กรณีของปลาปนการแก้ไขปัญหานั้นระยะยาวนั้น จำต้องอาศัยความร่วมมือกันทั้งผู้ผลิตปลาปน ชาวประมงและผู้เลี้ยงสัตว์ เพื่อพัฒนาคุณภาพปลาปน นับตั้งต้นขั้นตอนการจับปลาก็มีขนาดไม่เล็กเกินไป ห้องเย็นเก็บปลาที่มีประสิทธิภาพและเพียงพอ การคัดและทำความสะอาดปลาเนื่องจากปลาปนที่มีคุณภาพดีจะทำให้ได้ปลาปนที่มีคุณภาพดี

7. กรณีของข้าวโพดคั้นคั่วเพาะปลูก 2532/33-2536/37 รัฐบาลจะเริ่มกำหนดนโยบายจำกัดพื้นที่การปลูกข้าวโพดเฉพาะเขตที่เหมาะสมต่อการเพาะปลูกข้าวโพด ซึ่งนโยบายที่ต้องใช้ควบคู่กันไปด้วยก็คือ การส่งเสริมให้เกษตรกรใช้เมล็ดพันธุ์ดีเพื่อเพิ่มผลผลิตต่อไร่ แต่ในปัจจุบันเกษตรกรที่ปลูกข้าวโพดใช้เมล็ดพันธุ์ดีเพียงร้อยละ 30 ของเมล็ดพันธุ์ทั้งหมดเท่านั้น เนื่องจากราคาเมล็ดพันธุ์ดีอยู่ในเกณฑ์สูง ทำให้เกษตรกรต้องลงทุนสูงขึ้น และในบางครั้งเกษตรกรก็ไม่เห็นถึงความสำคัญที่จะต้องซื้อเมล็ดพันธุ์ดีในการเพาะปลูก รวมทั้งปริมาณเมล็ดพันธุ์ดีมีไม่เพียงพอต่อความต้องการ ในการนี้ทางการควรสนับสนุนภาคเอกชนหันมาให้ความร่วมมือโดยบริษัทเอกชนเป็นผู้ผลิตเมล็ดพันธุ์ดีและจัดหามาจำหน่าย พร้อมทั้งรับซื้อผลผลิตคืนในราคาที่กำหนด รวมทั้งมีโครงการประกันภัยพืชผลเพื่อสร้างความมั่นใจแก่เกษตรกร ส่วนภาครัฐบาลจะเป็นผู้ให้คำแนะนำด้านวิชาการ

ถึงเวลาแล้วที่จะต้องหันมาร่วมมือกันเพื่อแก้ไขปัญหากลัวเหลืองและลดความวิตกกังวลของเกษตรกรและผู้บริโภคข้าวเหลืองในระยะยาว การควบคุมนโยบายและแผนปฏิบัติการให้เป็นไปตามความมุ่งหวัง ในการนี้จำเป็นต้องแก้ไขที่ระบบอย่างจริงจังและต่อเนื่องภายใต้ข้อเท็จจริงที่ว่าอุตสาหกรรมการเลี้ยงสัตว์ในประเทศยังสามารถขยายตัวต่อไปได้อีกมาก ขณะเดียวกันการส่งออกผลิตภัณฑ์จากสัตว์ไปจำหน่ายต่างประเทศก็สามารถสร้างรายได้ให้แก่ประเทศชาติอย่างมหาศาลอีกด้วย